

УДК (UDC) 94 : 323.272] (477) «2013/2014»
DOI: 10.26693/ahpsxxi2024.07.047

REVOLUTION OF DIGNITY: CHOICE OF THE EUROPEAN FUTURE

Yuriy Kotlyar,

e-mail: K555556k@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2222-3857>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68 Desantnykiv, 10*

Oleksandr Mosin,

e-mail: aleksandmosin8@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1315-1735>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68 Desantnykiv, 10*

Abstract

The article examines the process of clarifying the main characteristics of the Revolution of Dignity, individual stages in the European integration of Ukraine from 2013 to 2022, and the impact of the 'hybrid war' on the protection of European values of Ukraine based on a comprehensive analysis, generalization and critical analysis of available sources and scientific research.

The article uses the methods of synthesis and analysis, specific and special historical methods, including, historical-genetic, historical-typological, historical-comparative, retrospective, structural-functional, specific-search and problem-chronological methods.

The Ukrainian revolution at the turn of 2013–2014, known as 'Euromaidan', is a special political phenomenon that was expressed in the form of peaceful popular resistance. Ukraine preserved its independence from imperial Russia, getting rid of Viktor Yanukovich and his entourage, who constantly sacrificed the country's national interests and were ready to surrender them completely, and also confirmed its path in the direction of European development. Russia did not stop trying to return Ukraine to its sphere of influence, seizing Crimea shortly after the events on the Maidan and occupying part of the territory of Donbas. However, the military, who defended these principles that the Maidan stood for, remain on the front lines and are still fighting the enemy for Ukrainian values.

The international community recognized and supported the aspirations of the Ukrainian people for European integration after the events of the Revolution of Dignity. This stimulated more active efforts of the country in the direction of joining the European Union and NATO.

The article examines the main reasons that prompted the Ukrainian people to peaceful protests that turned into the Euromaidan and were called 'the Revolution of Dignity'. Russia's hybrid war against Ukraine in 2014–2022 and its significance for the protection of Ukraine's European values are analyzed.

Funding. The article is published within the international project Erasmus+ in the direction of Jean Monnet Module 'Implementation of European values as a basis of democracy in Ukraine' (EVADEM), 101085843 – EVADEM – ERASMUS-JMO-2022-MODULE.

Keywords: Euromaidan, Maidan, revolution, Revolution of Dignity, hybrid war, European integration, anti-terrorist operation

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ: ВИБІР ЄВРОПЕЙСЬКОГО МАЙБУТНЬОГО

Юрій Котляр,

e-mail: K555556k@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2222-3857>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, Миколаїв, 68 Десантників, 10

Олександр Мосін,

e-mail: aleksandmosin8@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1315-1735>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, Миколаїв, 68 Десантників, 10

Анотація

У статті досліджено процес з'ясування на основі всебічного аналізу, узагальнення та критичного осмислення доступних джерел і наукових досліджень основних характеристик Революції Гідності, окремих етапів в євроінтеграції України з 2013 по 2022 роки та вплив «гібридної війни» на захист європейський цінностей України.

У статті використано методи синтезу та аналізу, конкретно- і спеціально-історичні методи, зокрема, історико-генетичний, історико-типологічний, історико-порівняльний, ретроспективний, структурно-функціональний, конкретно-пошуковий та проблемно-хронологічний методи.

Українська революція на зламі 2013-2014 років, відома як «Євромайдан», є особливим політичним явищем, яке було виражене у формі мирного народного супротиву. Україна зберегла свою самостійність від імперської Росії, позбавившись Віктора Януковича та його оточення, які постійно жертвували національними інтересами країни й готові були їх віддати повністю, а також підтвердила свій шлях у напрямку європейського розвитку. Росія не припинила спроб повернути Україну в своє впливове коло, захопивши невдовзі після подій на Майдані Крим та окупувавши частину території Донбасу. Однак військові, які захищали ці принципи, що відстоював Майдан, залишаються на передовій й досі борються з ворогом за українські цінності.

Міжнародна спільнота відзначила та підтримала прагнення українського народу до європейської інтеграції після подій Революції Гідності. Це стимулювало активніші зусилля країни у напрямку вступу до Європейського Союзу та НАТО.

У статті розглянуто основні причини, які спонукали український народ до мирних протестів, що переросли в Євромайдан та отримали назву «Революція Гідності». Проаналізовано гібридну війну Росії проти України в 2014-2022 рр. та її значення для захисту європейських цінностей України.

Фінансування. Стаття підготовлена у рамках міжнародного проєкту Erasmus+ за напрямком модуля Жана Моне «Впровадження європейських цінностей як основи демократії в Україні» (EVADDEM), 101085843 – EVADDEM – ERASMUS-JMO-2022-MODULE.

Ключові слова: Євромайдан, майдан, революція, Революція Гідності, гібридна війна, європейська інтеграція, антитерористична операція

Актуальність теми та постановка проблеми. Революція Гідності, що відбулася в листопаді 2013 – лютому 2014 рр. стала відомою як в Україні, так і поза її межами. Ця революція внесена в історію та культуру нашого часу багатьма

ресурсами, та, найголовніше, вона стала глобальною через поширення інформації в світовому медіапросторі. Події Майдану стали українською революцією духу, символом свободи слова кожного українця.

Український Євромайдан чітко визначив інтеграційні пріоритети нашого суспільства. Україна зорієнтувала свої стандарти життя на європейські. Це свідчення солідарності у відстоюванні європейських цінностей. Революція дала початок радикальним реформам в українському суспільстві та зовсім по-іншому відкрила нашу країну для зовнішнього сприйняття партнерами. Україна, опинившись у центрі уваги на певний час, завдяки подіям 2013-2014 рр., стала активно вивчатися закордоном, відбулося поширення знань не лише про політичні процеси в країні, а й про соціальну, ментальну, демографічну, релігійну та культурну ситуації. Таким чином, Революцію Гідності можна асоціювати із новітньою європейською історією та із сучасними ідеями європейського простору. Євромайдан, як суспільна подія, забезпечив перехід до відкритої перспективи європейського розвитку України.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання європейської інтеграції незалежної України розглядалося вченими ще з початку 1990-х рр. однак, найбільший резонанс викликали події у 2013-2014 рр., які отримали назву Революція Гідності та стали початком до гібридної війни Росії проти України, яка почалася в лютому 2014 р. і тривала до повномасштабного вторгнення російської армії на українську територію 24 лютого 2022 р.

На сьогоднішній день ми маємо низку наукових праць, присвячених дослідженню Революції Гідності, Євромайдану та російсько-української війни. Серед таких варто виокремити напрацювання О. Власюка та С. Кононенка (Vlasyuk & Kononenko, 2017), М. Лазаровича (Lazarovych, 2017), П. Гай-Нижника (Hai-Nyzhnyk, 2016), Я. Потапенка (Potapenko, 2018), С. Віднянського (Vidnyanskyj, 2022), О. Задорожнього (Zadorozhnyi, 2014) та ін., де науковці розглядають передумови, причини, перебіг, наслідки цих подій для української держави, українців та європейського регіону загалом.

Не дивлячись на зроблений науковий внесок дослідників у висвітленні цих подій, що відбулися в Україні у 2013-2022 рр., вони потребують і надалі поглибленого й об'єктивного аналізу з боку наукової спільноти. Це допоможе краще зрозуміти вплив цих подій на євроінтеграційний напрямок України та співпрацю з міжнародними спільнотами, а також висвітлити ключові аспекти та недоліки, які ще потребують уваги та вивчення для майбутнього розвитку країни.

Метою дослідження є розгляд причин, які спонукали українців до мирних протестів, що переросли в Євромайдан та отримали назву Революція Гідності, а також аналіз гібридної війни Росії проти України у 2014-2022 рр.

Виклад основного матеріалу. Процес самоідентифікації українського народу як європейців є складним і тривалим з багатьох причини. По-перше, українці тривалий час були відокремлені від європейського співтовариства, ізольовані від культурного, політичного та духовного життя Європи. По-друге, великий вплив мали наслідки ментального впливу Радянського Союзу, особливо серед старшого покоління. По-третє, антиєвропейська ідеологія так званого «руського міра» мала потужний вплив на населення певних областей України. Таким чином, лише частка українців ідентифікувала себе як європейці та відчувала свою приналежність до історії, культурного та політичного життя Європейського Союзу.

Переломним моментом у контексті євроінтеграції України став 2013 р. Українська революція кінця 2013-го – початку 2014 рр., яка отримала назву Євромайдан, є особливим, не баченим раніше у всьому світі політичним явищем, яка була виражена у формі мирного народного супротиву. Саме на Майдані в столиці України сформувалася нова українська нація, високоідейна, готова стояти до останнього та боротися за майбутнє своєї Батьківщини, ризикуючи навіть власним життям. Тисячі громадських діячів, журналістів, студентів та активістів вийшли на Майдан Незалежності у Києві на мирну акцію, вимагаючи підписати Угоду про

асоціацію України з Євросоюзом. Події Євромайдану стали українською революцією духу, символом свободи слова кожного українця. Мирні акції протесту перетворилися в повстання сотні тисяч українців.

Велику роль у початку масових протестів українців проти режиму В. Януковича та за європейський розвиток України відіграло Розпорядження Кабінету Міністрів України № 905 від 21 листопада 2013 р. щодо «Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами – членами з іншої сторони», згідно з яким було призупинено підготовку до підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та відновлено торгівельно-економічні зв'язки з Російською Федерацією (РФ). Дане розпорядження було підписане тодішнім прем'єр-міністром України М. Азаровим (*The issue of the conclusion of the Association Agreement...*, 2013).

Крім відмови від підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, виникла і низка інших причин, які підштовхнули народ до масових протестів. Зокрема, постійно зростав тиск олігархів на політичні процеси в Україні. Їх проросійські настрої сприяли майже повному поверненню України під вплив Росії. Також, було відновлено президентсько-парламентську форму правління в Україні, що призвело до розквіту авторитаризму із надмірною концентрацією владних повноважень у руках президента В. Януковича. Верховна Рада ухвалила так званий «закон Ківалова-Колесніченка», який сприяв розширенню використання регіональних мов, зокрема російської.

Більше того, відмічалось зростання рівня корупції, безробіття та інфляції, а також, – загальне погіршення життєвого рівня. Нарешті, були підписані Харківські угоди, відповідно до яких перебування у Севастополі, на території автономної республіки (АР) Крим, Чорноморського флоту РФ подовжувалося на 25 років. Вище зазначене призвело до набуття Україною статусу «частково вільної країни» згідно міжнародного рейтингу прав і свобод (*Hai-Nyzhnyk*, 2017: 112-113). Тож, невдоволення великої частини українського суспільства щодо політичних, економічних і соціальних проблем призвів до масового руху громадян і важливих змін у політичному курсі України.

Після початку масових протестів був оприлюднений «План до забезпечення охорони громадського порядку під час виконання судових рішень, пов'язаних з розблокуванням вулиць у центральній частині міста Києва», підготовлений силовиками для придушення повстань і припинення порушень громадського порядку (*Plan for ensuring public order...*). Зазначений документ став свідченням того, що тодішня влада на офіційному рівні розглядала мітинги українського народу як акти тероризму, що давало їй підстави для розробки планів розправи силовиків над мітингувальниками.

До ще більшого загострення подій призвело прийняття Верховною Радою України 16 січня 2014 р. так званого пакету «драконівських законів», в яких обмежувалися права та свободи громадян України, у тому числі свобода масових зібрань, передбачалися підвищення штрафів за організацію мітингів, за опір представникам влади чи правоохоронним органам, за носіння масок, балаклав чи іншої частини одягу, схожої на військову чи правоохоронну форму. Прийняття цих диктаторських законів викликало масові реакції серед громадянського суспільства, багатьох політиків, журналістів і міжнародних партнерів України та призвело до ще більших протестів на Майдані Незалежності у Києві (*Law of Ukraine: On the Recognition of Certain Laws...*, 2014).

Після жорстоких дій, які спеціальні підрозділи правоохоронних органів вчинили проти молодих людей на головній площі Києва – Майдані Незалежності, протестний рух перетворився на тривалу кампанію громадянської непокорності владі, проти корупції та порушень прав людини. Україну та протестувальників підтримали у більше ніж 20 країнах. Акції протесту в знак солідарності з українським народом пройшли в Канаді, США, Німеччині, Польщі, Великобританії, Італії, Франції, Австрії,

Австралії, Бельгії, Грузії, Естонії, Іспанії, Португалії, Литві, Норвегії, Швеції, Чехії та інших країнах світу. Своєрідною відповіддю української влади стало рішення про проведення антитерористичної операції на всій території України, спільно прийняте Службою безпеки (СБУ) та Антитерористичним центром України 19 лютого 2014 р. (Statement of Head of the Security Service of Ukraine..., 2014).

Після жорстоких і кривавих подій 18-20 лютого 2014 р. у Києві, які призвели до значної кількості травмованих і більше ста загиблих протестувальників, Верховна Рада України прийняла Постанову № 740 від 20 лютого 2014 р. «Про засудження застосування насильства, що призвело до загибелі людей», в якій засудила всі вияви насильства, що призвели до смертей і поранень людей. Було заборонено використання будь-яких видів зброї проти учасників акцій протесту та проведення антитерористичної операції силами СБУ (Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine..., 2014).

Наступного дня 21 лютого 2014 р., президент В. Янукович підписав мирну Угоду з опозицією, яка містила заклик до припинення боротьби та кровопролиття. У такий спосіб відновлювалася дія Конституції України 2004 р., планувалося створення нового уряду та звільнення від відповідальності всіх затриманих учасників акцій протесту (Agreement on settlement of the crisis in Ukraine, 2014). Документ засвідчили представники іноземних держав – Республіки Польща, Франції, Німеччини. Представник РФ угоду не підписав.

Вночі з 21 на 22 лютого 2014 р. В. Янукович втік з України, а вже 23 лютого О. Турчинов став тимчасово виконувати обов'язки президента України на період до обрання нового президента. У червні 2014 р. відбулася інавгурація новообраного президента України П. Порошенка, який згодом підписав Угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Так, стало очевидно, що Україна обрала подальший шлях розвитку, орієнтований на Європу. Вона набула статусу асоційованого члена ЄС, який надав українцям можливість безвізового перетину кордонів країн ЄС. Більше того, створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) сприяло збільшенню товарообігу України з країнами Європи.

Гасла, спрямовані на інтеграцію України до єдиного європейського простору, визначили назву безперервних протестів як «Євромайдан», або просто «Майдан». Цей рух поступово перетворився на ініціативу для повного перетворення системи управління країною й отримав назву «Революція Гідності». Захищаючи ідеали демократії, відстоюючи права та свободи людини, європейське майбутнє своєї країни, українці зробили великий крок до увінчання сили духу та стійкості громадян, завдяки яким змінився хід історії України. Більше того, міжнародна спільнота відзначила та підтримала прагнення українського народу до європейської інтеграції після подій Революції Гідності. Це стимулювало активніші зусилля країни у напрямку вступу до ЄС та НАТО.

Революція Гідності стала в Україні періодом трансформацій, сповненим як героїчними, так і драматичними моментами. Український народ продемонстрував свою відданість ідеям свободи та гідності, віддавши за свої цінності життя 107 учасників акції протесту, які стали Героями України й увійшли в історію як «Небесна сотня». Завдяки Революції Гідності відбувся значний злам на ментальному рівні. Вона не лише увінчалася перемогою над авторитаризмом (залишком радянської ментальності) та традиційним українським стереотипом «моя хата скраю», а й продемонструвала нові ментальні риси молодого покоління українців: непокірність, рішучість, толерантність, прагнення до волі та справедливості, здатність до самопожертви, що особливо проявились під час російсько-української війни, що бере початок на сході України з часів АТО (Kotlyar & Soloviova, 2016).

Післяреволюційний період в Україні ознаменувався початком масштабних реформ у сфері державного управління, економіки, судової влади та боротьби з проявами корупції. Ці кроки були важливими для відповідності стандартам і вимогам ЄС на шляху євроатлантичної інтеграції України.

Згідно з Указом від 13 листопада 2014 р. Президента України П. Порошенка, в Україні щороку 21 листопада відзначається День Гідності і Свободи, на честь Помаранчевої Революції 2004 р. та Революції Гідності 2013 р. (Decree of the of the President of Ukraine..., 2014). Ці дві події в сучасній історії України є доленосними для українського народу та його вільного європейського майбутнього.

Євромайдан став центром важливих змін не лише на державному, але й регіональному рівні, враховуючи географічне положення України та зовнішньополітичні процеси довкола неї. Він розпочав процес перетворень на політичній арені та надав потужний імпульс трансформаціям у суспільній і культурній сферах. Зазначені події спровокували вибух гніву на захист людської та громадянської гідності. Вони вивільнили потужну суспільну енергію, наслідки якої, як вже показав час, нагадуватимуть про себе не одне десятиліття як на геополітичному рівні, так і в усіх аспектах внутрішніх соціально-політичних відносин.

Проаналізувавши місце та роль Євромайдану в сучасному суспільстві та його наслідки для України та світу варто наголосити на тому, що він став причиною пробудження всієї Європи та переоцінки її цінностей. У період Євромайдану українці проявили себе більшими захисниками європейських цінностей, ніж, подекуди, самі громадяни ЄС. І саме ця національна рішучість призвела до того, що Україною та українцями стали захоплюватися у світі (Potapenko, 2018: 18-19).

Науковці описують багаторічну боротьбу України проти російських посягань на її незалежність та історичну спадщину і наголошують на тому, що Революція Гідності призвела до морального пробудження, оновлення та переродження як України так і всієї Європи. Революція Гідності відродила систему національної безпеки в Україні, яка була майже знищена режимом В. Януковича, частково поборолла зрадників і бандитизм у владі. До сьогодні, пробудження національної самосвідомості та моральне піднесення українців, характерні для зазначених подій, допомагають українському народу боротися із зовнішнім ворогом (Vlasyuk & Kononenko, 2017: 49-50).

Проте, Росія не полишила спроб повернути Україну до сфери свого впливу, доказом чого стала анексія Криму й окупація частини території Донбасу невдовзі після подій на Майдані (Kotlyar, Lymar & Ahieieva-Karkashadze, 2022: 7). Така політика РФ призвела до початку восьмирічної гібридної війни Росії проти України під час якої російська влада категорично відмовлялася визнавати свою причетність до бойових дій на території України. Незважаючи на це, громадяни України, зокрема військові, продовжили чинити опір, захищаючи принципи та цінності Євромайдану. До сьогодні українці залишаються на передовій, захищаючи не лише національні інтереси, але й загальнолюдські цінності та власний європейський вибір.

Доречно зазначити, що витоки військової (збройної) агресії Росії проти України сягають 20 лютого 2014 р., коли російська армія без розпізнавальних знаків увійшла на територію АР Крим. 23 лютого 2014 р. у Севастополі відбувся мітинг, на якому було обрано нового проросійського міського голову, за рішенням якого на в'їздах у місто з'явилися російські блокпости та військова техніка. Українські військові мужньо чинили опір російській армії. Однак, наприкінці лютого – на початку березня російські війська, захопивши будівлі Ради міністрів і Верховної Ради АР Крим, адміністративні будівлі, почали контролювати транспортні магістралі та всі стратегічно важливі об'єкти, заблокували українські військові містечка в Криму. А вже 18-23 березня 2014 р. АР Крим і місто Севастополь були незаконно включені до складу РФ (Levchenko, 2022: 4).

На початку квітня 2014 р. сепаратисти та російські військові, діючи за сценарієм аналогічним до «кримського», захопили адміністративні споруди й у Донецькій і Луганській областях. Створивши терористичні псевдодержавні організації військового характеру, вони офіційно визначили за свою мету встановлення контролю над частиною суверенної території України за допомогою збройної сили.

З початку бойових дій на Донбасі Збройні сили України (ЗСУ) були змушені вести військові операції у дуже важких умовах, протидіючи іррегулярним збройним утворенням, які постійно отримували підтримку у вигляді живої сили, зброї та ресурсів із території РФ. Супротивник використовував тактику партизанської війни та диверсій, залишаючись в тіні та, при необхідності, переховуючись серед місцевого мирного населення.

Незважаючи на це, успішні військові дії ЗСУ у липні-серпні 2014 р. завдали значних втрат «гібридним» окупаційним силам, отримали контроль над значною частиною територій Донецької та Луганської областей і повернули ключові населені пункти під український прапор. Консолідація національних сил сприяла успішному проведенню понад 40-а операцій до кінця серпня, результатом чого стало звільнення двох третин окупованих територій та понад 100 населених пунктів у зазначених областях. Ці події створили передумови для завершення збройного конфлікту на сході України (Vidnyanskyj, 2022: 24).

Успіхи українських військових змусили російських агресорів вести артилерійські удари з території РФ проти української армії. Ворожа артилерія почала обстрілювати позиції українських захисників на кургані Савур-Могила практично цілодобово. У ніч з 24 на 25 серпня 2014 р., після масованого артилерійського обстрілу, підрозділи РФ, не маючи при собі документів та розпізнавальних знаків на екіпіруванні та військовій техніці, вторглися через державний кордон на територію України та почали просуватись у напрямку Іловайська, Луганська та Маріуполя (Levchenko, 2022: 5). Українська армія змушена була відступити, однак забезпечила стабілізацію лінії фронту та утримувала важливі населені пункти (Северодонецьк, Лисичанськ, Дебальцеве, Артемівськ, Слов'янськ та Маріуполь). Підрозділи сил АТО запобігли просуванню ворожих військ вглиб території України, особливо сухопутним шляхом до Криму.

Після зупинення наступу ворожої армії у вересні 2014 р., підрозділи сил АТО взялися за будівництво лінії оборони на сході України. У той самий час відбулися дипломатичні переговори у Білорусі, де з метою тимчасового перемир'я було підписано Першу Мінську угоду. Однак, незаконні терористичні угруповання, під контролем РФ, незважаючи на домовленості політиків, продовжували обстрілювати українські позиції та наступати на Донецькому, Луганському, Маріупольському та Дебальцівському напрямках. Важкі бої відбулися за місто Дебальцеве та Донецький аеропорт, який українські воїни героїчно утримували 242 дні. Не зважаючи на вимушений відхід, вони змогли завдати ворогові значних втрат.

Після підписання Другої Мінської угоди наприкінці лютого 2015 р. російська армія припинила активну наступальну операцію. Почався період так званого «перемир'я», яке постійно порушувалося провокаціями з боку російських збройних терористичних формувань. У цей період українська армія почала посилювати оборонну лінію та вдосконалювати систему управління військами (Levchenko, 2022: 5).

З початку операції Об'єднаних сил з 30 квітня 2018 р. спостерігалось значне наростання тиску російських «гібридних» військ на позиції ЗСУ, що супроводжувалося збільшенням інтенсивності обстрілів позицій українських захисників. Протягом 2019-2021 рр. РФ істотно збільшила свої військові витрати. Зокрема, у 2021 р. її військовий бюджет зріс на 2,9% порівняно з 2020 р., досягнувши 4,1% ВВП та склавши \$65,9 млрд. (World military expenditure..., 2022).

Надалі, під виглядом військових навчань, Росія стала накопичувати сили неподалік від українських кордонів, готуючись до можливого широкомасштабного нападу на Україну. У той самий час, Україна активізувала свою підготовку до відсічі будь-якого вторгнення, активно використовуючи дипломатичні інструменти для стримування потенційно агресивних намірів РФ. Таким чином, починаючи з лютого 2014 р., РФ не лише вчинила вторгнення на територію незалежної країни – України, а й розпочала фактичну «гібридну війну» проти всієї Європи, всього демократичного світу, проти основних прав людини та міжнародних норм співіснування у Європі та світі загалом

Слід зазначити, що після тимчасової окупації Кримського півострова та початку «гібридної війни» РФ проти України у лютому 2014 р., деякі політики Заходу були переконані у тому, що Україна має залишити спроби набути членство в ЄС та НАТО. Наприклад, тодішній президент Франції Н. Саркозі заявляв, що Україна, знаходячись на геополітичному роздоріжжі між Європою та Росією повинна мати дружні відносини з усіма та відмовитися від бажання вступити до НАТО та ЄС. Більше того, канцлер Німеччини О. Шольц наприкінці 2021 р. (за декілька місяців до повномасштабного вторгнення РФ на територію України), запевняв президента Росії В. Путіна, що Україна може вступити в НАТО не раніше, ніж через 30 років. Проте, більшість впливових світових політиків поділяли іншу думку щодо європейського та євроатлантичного майбутнього України (Vidnyanskyj, 2022: 13).

Тож, враховуючи думки світових лідерів і національні інтереси, процеси європейської та євроатлантичної інтеграції залишаються невід'ємними стратегічними пріоритетами у політиці незалежної України. Значущість цих напрямів для її майбутнього підтверджується не лише перебігом подій нинішньої всеохоплюючої фази російсько-української війни, але й реакцією демократичного світу, особливо країн-членів ЄС і НАТО, які активно підтримують Україну у різний спосіб. На перспективу, такий підхід сприяє збереженню державності та національної ідентичності, відновленню територіальної цілісності та майбутній модернізації України, яка стане невід'ємною частиною спільного європейського простору.

Війна, що розпочалася у 2014 р. на сході України та тривала як «гібридна» до повномасштабного вторгнення РФ у 2022 р., мала серйозний вплив на сприйняття та впровадження європейських цінностей Українською державою. Ідеологічний і збройний конфлікт призвів до нехтування з боку Росії основними принципами демократії, правами людини й основами правової держави. Так, її віроломство та порушення прав людини, невизнання територіальної цілісності суверенної України та недотримання міжнародних правових стандартів загалом, стали серйозним викликом на шляху захисту та втілення європейських цінностей не лише для України, але й для усієї міжнародної спільноти.

Наслідком випробувань, яких зазнали як базові засади демократичних свобод і прав людини, так і принципи територіальної цілісності та мирного співіснування, через збройну агресію на сході України, стала гуманітарна криза. Вона охопила велику кількість переміщених осіб, спричинила психологічні травми та страждання цивільного населення. Війна викликала посилення напруги у регіоні та загострила відносини між країнами, загрожуючи мирному співіснуванню в Європі.

З 24 лютого 2022 р. український народ за підтримки іноземних партнерів героїчно стримує воєнну агресію російської держави, захищаючи Європу та світ. Україна, як і тисячу років тому знову стала тим Рубіконом, що розмежовує мир і війну, світло та темряву, демократичну гідність і тоталітарний деспотизм, й врешті решт – цивілізований світ і світ варварів-загарбників (Kotlyar & Lyumar, 2023: 268).

Висновки. Революція Гідності дала можливість зберегти державний суверенітет України, ліквідувати диктаторський і корумпований режим тодішнього президента В. Януковича, відновити орієнтації України до демократичних свобод та європейських стандартів життя, підняти рівень патріотизму українського народу, а також завершити формування української політичної влади та громадянського суспільства за стандартами, які передбачають захист європейських цінностей. Вона відіграла роль каталізатора у запровадженні політичних, економічних і соціокультурних змін, спрямованих на підтримку євроінтеграції України та підвищення її позицій на шляху до спільноти західних демократичних країн.

Гібридна війна Росії проти України, що почалася у 2014 р. створювала вагомий перешкоди та складнощі на євроінтеграційному шляху Української держави. Зокрема, анексія Криму та підтримка збройних конфліктів на сході України з боку

РФ порушили територіальну цілісність України та спричинили відтік ресурсів на відновлення контролю над втраченими територіями.

Разом із тим, «гібридна» агресія Росії проти України викликала хвилю міжнародних протестів і рішуче засудження з боку світових лідерів і міжнародних організацій дій РФ. Міжнародна спільнота продовжує надавати широку підтримку Україні в її євроінтеграційних прагненнях, незважаючи на те, що саме російсько-українська війна, яка у різних фазах триває і донині та стоїть на заваді вільному та демократичному розвитку Української держави, вимагає значних витрат на оборону, врегулювання конфлікту та відновлення територіальної цілісності України. І саме ця підтримка та віра у спільну перемогу допомагає Україні не лише відстоювати свій суверенітет і незалежність, але й боронити європейські цінності, які втілюють загальнолюдські свободи та права.

Фінансування. Стаття підготовлена у рамках міжнародного проекту Erasmus+ за напрямком модуля Жана Моне «Впровадження європейських цінностей як основи демократії в Україні» (EVADEM), 101085843 – EVADEM – ERASMUS-JMO-2022-MODULE.

REFERENCES

- Agreement on settlement of the crisis in Ukraine. (February 21, 2014). *Ukrainian Pravda*. Retrived from <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/02/21/7015533/> // Угода про врегулювання кризи в Україні. (21 лютого 2014). *Українська правда*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/02/21/7015533/>
- Decree of the of the President of Ukraine: On the Day of Dignity and Freedom. (November 13, 2014). *Verkhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine*. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872/2014#Text> // Указ Президента України: Про День Гідності та Свободи. (13 листопада 2014). *Верховна Рада України: Законодавство України*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872/2014#Text>
- Hai-Nyzhnyk, P.P.** (2017). *Russia against Ukraine (1990-2016): From blackmail and coercion policy to the war aimed at ab-sorption and the attempt at destruction*. Kyiv: “MP Lesia” // **Гай-Нижник, П.П.** (2017). *Росія проти України (1990-2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення*. Київ: “МП Леся”.
- Kotlyar, Y. & Lyamar, M.** (2023). Ukrainian shield in defense of European civilization: Chronology and periodization. *Eminak*, 3 (43), 255-271. DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2023.3\(43\).669](https://doi.org/10.33782/eminak2023.3(43).669)
- Kotlyar, Yu., Lyamar, M. & Ahicieva-Karkashadze, V.** (2022). The U.S.–European coordination for assisting Ukraine, reviving the Alliance and protecting European values. *American History and Politics*, 14, 7-20. DOI: <https://doi.org/10.17721/2521-1706.2022.14>
- Kotlyar, Yu. & Soloviova, A.** (2016). Ukrainian identity under the social transformations (1991-2014). In: R. Dymczyk, I. Krywoszeja & N. Morawiec (Eds.). *Rozdroża: Europa Środkowa i Wschodnia w refleksjach humanistów, Tom III* (pp. 123-130). Częstochowa-Humań-Poznań // **Котляр, Ю. & Соловійова, А.** Українська ментальність в умовах суспільних трансформацій (1991-2014 рр.). В: R. Dymczyk, I. Krywoszeja & N. Morawiec (Ред.). *Rozdroża: Europa Środkowa i Wschodnia w refleksjach humanistów, Tom III* (с. 123-130). Częstochowa-Humań-Poznań.
- Law of Ukraine: On the Recognition of Certain Laws of Ukraine as Invalid. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 22, 811. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/732-18/paran2#n2> // Закон України: Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України (2014). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 22, 811. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/732-18/paran2#n2>
- Lazarovych, M.** (2017). *The Russian-Ukrainian war (2014-2017): A short narrative*. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV // **Лазарович, М.** (2017). *Російсько-українська війна (2014-2017 року): короткий нарис*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ.
- Levchenko, Yu.I.** (Comp.). (2022). *Russian-Ukrainian war. Part 1: The Undeclared War (February 20, 2014 – February 24, 2022): Recommended index*. Kyiv: Publishing

- House of M.P. Drahomanov State University of Applied Sciences // **Левченко, Ю.І.** (Уклад.). (2022). *Російсько-українська війна. Ч. 1: Неоголошена війна (20 лютого 2014 – 24 лютого 2022): рекомендаційний покажчик*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
- Plan for ensuring public order during the execution of court decisions related to the unblocking of streets in the central part of Kyiv. (MDMIA of Ukraine in Kyiv, MD SES of Ukraine in Kyiv, MD of Justice in Kyiv, Head of the Kyiv City State Administration) (November-December 2013). (n.d.). *Paulo Hai-Nyzhnyk | Doctor of History, Personal Website*. Retrieved from [http://hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/2013\(12\).maidan_rozgon.php](http://hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/2013(12).maidan_rozgon.php) // План до забезпечення охорони громадського порядку під час виконання судових рішень, пов'язаних з розблокуванням вулиць у центральній частині міста Києва. (ГУМВС України в м. Києві, ГУ ДСНС України в м. Києві, ГУ юстиції в м. Києві, голова Київської міської державної адміністрації) (Листопад-грудень 2013 р.). (н.д.). *Павло Гай-Нижник | доктор історичних наук, особистий сайт*. Retrieved from [http://hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/2013\(12\).maidan_rozgon.php](http://hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/2013(12).maidan_rozgon.php)
- Potapenko, Ya.** (2018). Reception of Euromaidan in modern Ukrainian socio-cultural discourse. *Proceedings. I. Politics and society*, 4 (78), 4-21 // **Потапенко, Я.** (2018). Рецепція Євромайдану в сучасному українському соціокультурному дискурсі. *Наукові записки. І. Політика і суспільство*, 4 (78), 4-21.
- Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine: On condemnation of the use of violence that led to the death of people. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 10, 126. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-18#Text> // Постанова Верховної Ради України: Про засудження застосування насильства, що призвело до загибелі людей. (2014). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 10, 126. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-18#Text>
- Statement of Head of the Security Service of Ukraine Oleksandr Yakymenko (February 19, 2014). *Desnianskyi District State Administration in Kyiv: Official Internet Portal*. Retrieved from <https://desn.kyivcity.gov.ua/news/540.html> // Заява Голови Служби безпеки України Олександра Якименка. (19 лютого 2014). *Деснянська районна в м. Києві державна адміністрація: Офіційний інтернет-портал*. Retrieved from <https://desn.kyivcity.gov.ua/news/540.html>
- The issue of the conclusion of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 905-р. (November 21, 2013). *Verkhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2013-%D1%80#Text> // Питання укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами – членами з іншої сторони: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 905-р. (21 листопада 2013). *Верховна Рада України: Законодавство України*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2013-%D1%80#Text>
- Vidnyanskyj, S.** (2022). Ukraine – European Union: A new phase of relations in the context of the 2014-2022 Russia-Ukraine war. *International relations of Ukraine: scientific searches and findings*, 31, 11-37. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2022.31.010> // **Віднянський, С.** (2022). Україна – Європейський Союз: Новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014-2022. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*, 31, 11-37. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2022.31.010>
- Vlasyuk, O.S. & Kononenko, S.V.** (2017). *Kremlin aggression against Ukraine: Reflections in the context of the war*. Kyiv: NISD // **Власюк, О.С. & Кононенко, С.В.** (2017). *Кремлівська агресія проти України: роздуми в контексті війни*. Київ: НІСД.
- World military expenditure passes \$2 trillion for the first time. (April 25, 2022). *SIPRI: Stockholm International Peace Research Institute*. Retrieved from <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/world-military-expenditure-passes-2-trillion-first-time>
- Zadorozhnyi, O.** (2014). *Ukrainian Revolution of Dignity, Russian aggression and international law*. Kyiv: K.I.S. // **Задорожній, О.** (2014). *Українська Революція Гідності, агресія РФ і міжнародне право*. Київ: K.I.S.